

***Een Schwartzlose-mitrailleur. Een sectie van een Mitrailleur Compagnie had drie 'stukken', drie mitrailleurs. Alle soldaten kenden hun taak en samen konden ze vuren c.q. verdedigen, verplaatsen en munitie aanvullen.
(Collectie Nederlands Instituut voor Militaire Historie.)***

SOLDAAT JAN KNEGT

EN DE STRIJD OM DE GREBBEBERG

©Albert Metselaar, Hoogeveen 2021 albertmetselaar@home.nl

Jan Knegt werd 19 september 1914 geboren als zoon van landarbeider Derk Knegt en Aaltje Blokzijl. Jan groeide op aan de 4-de Krakeelse Wijk. De woning bestaat niet meer. In de huidige situatie moeten we de plaats van het pand aan de Meerboomweg zoeken, bij het viaduct. Jan vervulde zijn burgerplicht in militaire dienst en trouwde in 1938 met Sijkje Slomp. Hij was los-arbeider. In de korte periode dat hij getrouwd was, was hij veel aan het werk als bosarbeider, onder meer in het Luitnantsbosje. Zijn laatste baantje, voor de mobilisatie, was houtmeter bij het kappen van het boscomplex Kremboong te Tiendeveen. Tijdens zijn huwelijk woonde Jan Knegt aan de Coevorderstraatweg, in het pand no. 29, even ten westen van het Zwarte Dijkje, bij Noordscheschut.

Tegen het eind van de jaren dertig liepen de spanningen in Europa steeds verder op. De 29-ste augustus 1939 werd het Nederlandse leger gemobiliseerd. Huisvaders vulden de dienstplichtigen aan. Zo'n 280.000 man waren er onder de wapenen. Jan Knecht was één van hen. Zo nu en dan was hij nog even thuis. Het was altijd spannend, of het verlof wel of niet doorging, zo wist zijn vrouw zich te herinneren. De laatste keer dat hij thuis was vertrouwde hij haar toe: *"Ik kom nooit meer terug."* De Tweede Wereldoorlog was inmiddels begonnen. De Duitsers hadden Polen onder de voet gelopen. Ze hadden Nederland nog niet aangevallen, maar hoe lang zou het nog duren voor ze wél kwamen? Jan had een voorgevoel dat aansloot bij de angst die velen hadden: ieder verlof kon het laatste zijn. Hij ging terug naar de Grebbelinie.

Jan Knecht was soldaat bij de 4-de Sectie van de Mitrailleur Compagnie van het 2-de Bataljon van het 19-de Regiment Infanterie. Een sectie telde drie zware mitrailleurs. Bij iedere mitrailleur hoorden tien soldaten, een korporaal en een sergeant. Er boven stond weer de sectiecommandant, die de hele sectie van drie mitrailleurs en zo'n 36 man aan troepen leidde. De Mitrailleur Compagnie had zich samen met andere secties van het 2-19 RI ingegraven tussen Rhenen en de Grebbeberg, langs de westrand van de spoorlijn. De spoorlijn lag door een diep in het landschap uitgesneden dal, dat dienst zou kunnen doen als een goed te verdedigen "gracht". De soldaten zaten er in loopgraven, met hun vuurmonden gericht op het oosten, op de Grebbeberg. De mitrailleurs zouden zo een derde linie kunnen vormen, na de voorposten en het 8ste Regiment op de Grebbeberg zelf. In het gebied achter de mitrailleurs, ten westen ervan dus, stond de artillerie opgesteld. De kanonnen zouden als het erop aan kwam over hun hoofden heen schieten. Tijdens de meidagen werd deze linie verlaten, omdat ze naar een linie op de berg zelf werden geplaatst.

Tijdens de mobilisatie waren Jan Knecht en de andere soldaten ondergebracht in een gebouw in de omgeving. Zowel de soldaten van de zware mitrailleurs als secties van het 1-2-19 RI waren in perioden van grote spanning verdeeld over de lokalen van de Wilhelminaschool, vlak achter de stellingen. Iedere sectie nam een lokaal in beslag, dat vol was gezet met dubbele kribben. Tijdens de oorlogsdagen zouden ze de loopgraven echter niet meer verlaten. De mobilisatieperiode was een tijd van kou, verveling en wachten, die zo nu en dan door een verzetje onderbroken werd. Net als andere soldaten had Jan een koffie-adresje in Rhenen, een burgergezin waar hij zo af en toe op visite ging. Zo trachtte de bevolking uit de omgeving het de soldaten wat gemakkelijker te maken. We kennen al deze details omdat een vriend van Jan Knecht ook bij hem gelegerd was, in dezelfde Mitrailleur Compagnie maar in een andere sectie. Zijn jeugdvriend Wander Jager kende de details van het leven en het sterven van Jan Knecht. Wander zat bij het 3^e stuk (= 3^e mitrailleur) van de 3^e Sectie van de MC. Jan Knecht was bij het 3^e stuk van de 4^e Sectie van de MC. Zijn stukscommandant: Wester uit Balkbrug. Plaatsvervangend stukscommandant: A. de Vries. Jan was de enige die sneuvelde van de andere bij het stuk betrokken soldaten. Er waren nog 10 soldaten bij een stuk, in Jans geval: M.G. van Ameringen, D.Regeling, W.Knol, J.G. van der Weer, H.J. Schut, R. Makken, W.Waijering, J.Vrieling, J.G. Weersink en Jan.

Vrijdag 10 mei trokken de Duitse troepen om 3.55 uur de grens over en bombardeerden tegelijkertijd vliegvelden en militaire installaties. De oostelijke en noordelijke delen van ons land werden die dag bezet. De Grebbelinie werd de 11-de mei

aangevallen. Rond 2.30 uur begon de Duitse artillerie te schieten. Zo gauw het licht werd vielen de Duitse troepen aan. Het 8-ste Regiment Infanterie, op de Grebbeberg zelf, heeft het het zwaarst te verduren gehad. Jan heeft de strijd om de Grebbeberg eerst van op een afstand meegemaakt. Heftig trommelvuur van de Duitse artillerie beukte op en achter de stellingen. Als wespenzwermen gonsden de Duitse jagers en bommenwerpers boven de linies. Bommen raasden vernietigend op hun doel af. Granaten loeiden en floten. Mitrailleurvuur ratelde onophoudelijk in de oren van de dappere mannen die met de Grebbelinie de deur van vesting Holland dicht trachtten te houden, zo af en toe bijgestaan door dat deel van de Nederlandse luchtmacht dat nog niet vernietigd was. In het voorterrein, ingegraven in het vlakke land tegen de Grebbeberg aan, trachtten mannen de vijand met een moordend vuur te stoppen. Veel dekking hadden ze niet. Terugtrekken was haast onmogelijk door het Duitse vuur. Velen stierven er. Het waren de geruchten en de feiten van deze gebeurtenissen, die Jan Knegt, Wander Jager en de andere soldaten aan de spoorlijn bereikten. Voor de rest waren de eerste oorlogsdagen voor hen vooral een periode van gespannen wachten, leven, eten, drinken en slapen in de loopgraven, en verder niet veel kunnen doen. Vanuit de posities waar Jan en Warnder lagen schoot men op de Duitse vliegtuigen en gierden de granaten over, maar had men geen vuurcontact met de vijand.

Toen op de avond van de 11-de mei de tweede oorlogsdag verstreken was, waren er wel voorposten van de Grebbelinie verloren gegaan, maar bleek de linie zelf nog intact te zijn. Hoewel de Duitsers er ook de 12-de mei niet in slaagden om de linie op de berg zelf te doorbreken, was de situatie op de Grebbeberg zeer ernstig geworden. De Mitrailleur Compagnie van het 2de Bataljon van het 19 RI kreeg uit voorzorg aanvulling van andere troepen. In de nacht van 12 op 13 mei werden langs de westzijde van de spoorwegaanleg in grote haast nieuwe loopgraven aangelegd, die betrokken werden door het 4e Regiment Huzaren, 1-46 RI (behalve de Mitrailleur Compagnie van deze eenheid), delen van het 1-24 RI, het 3-11 RI en delen van het 8 RI. Ze zouden gezamenlijk de Duitsers tegen moeten houden als de berg zou vallen. Het front was zo'n 1800 meter breed en telde vooral soldaten die nog niet in het vuur geweest waren.

De 13de mei om 03.00 uur 's nachts begon de Duitse artillerie het gebied te bestoken. Rhenen brandde en werd gedeeltelijk in puin geschoten. Een deel van de linie, bij het viaduct, raakte al snel in gevecht met de Duitse troepen en zou dat de hele dag blijven. In de loop van de nacht en de morgen trachtten groepjes of individueel terugtrekkende Nederlandse soldaten de Grebbeberg te ontvluchten en door een snelle ren over de spoorlijn achter de linie te komen. Ze hadden dapper gevochten. Ze hadden de vijandelijke overmacht veel langer weten te trotseren dan de Duitsers zelf van te voren verwacht hadden. Er was echter geen houden meer aan. Door terug te trekken konden ze elders weer van nut zijn. Sommigen sloten zich bij de verdedigers van de laatste stoplijn aan, anderen vluchtten verder, onder druk van het hevige granaatvuur waar ze bij hen in belandden. De granaten schoten over het algemeen ver over de linie heen. Het gedeelte waar Jan lag werd niet door de Duitsers aangevallen, zodat Jan ook in dit stadium van de strijd amper gevochten heeft. Wel werd er over en weer zo af en toe geschoten, vanuit dit deel van de linie, maar van hevig of constant vuurcontact was geen sprake.

Links Jan Knegt, rechts, met de hand op Jans schouder, Wander Jager.

Die maandag de 13-de mei trachtten de Nederlandse troepen vanuit het noorden de gevallen Grebbeberg te heroveren. De aanval werd uit elkaar geslagen toen de Duitsers duikbommenwerpers inzetten: Junker Ju-87 Stuka's. Ook de linie langs de spoorlijn werd aangevallen, zo rond 13.30 uur. Een deel van de troepen, bij kilometerpaal 25, vluchtte weg toen er paniek uitbrak. Het gebied waar Jan had gelegen kreeg kort na de middag het bevel om zich terug te trekken. Vanaf 14.00 uur trokken er troepen weg van de spoorweg. Tussen 14.30 uur en 14.40 uur vertrokken de laatsten. Maar Jan zelf lag daar al niet meer. Hij was met zijn sectie de berg op gestuurd. De soldaten waren goed op elkaar ingespeeld. Als ze schoten zaten ze om de beurt met z'n tweeën achter de mitrailleur. Als ze van plaats veranderden nam iedereen wat mee van de zware Schwarzloze-mitrailleur of de mitrailleurbanden. Zo konden ze snel van plaats veranderen.

Jan Vosmer zat ook bij de Mitrailleur Compagnie van het II-19-RI. Hij zat bij de 3^e sectie en Jan Knecht bij de 4^e sectie. Jan Vosmer verklaarde over de vier secties en de oorlogsdagen: *"De moed zonk ons in de schoenen toen we hoorden dat we naar de loopgraven moesten aan de voet van de Grebbeberg. De loopgraven waren nog geen 50 meter van het kerkhof verwijderd. Ons schootsveld was slecht, daar tussen de spoorlijn en de Grebbeberg alles bebost was. We zochten een hoog punt uit in de buurt van de Achterbergsestraatweg. We hadden alles in stelling gebracht en er werden uitkijkposten ingericht. Als de Duitsers zouden komen zouden we ons mannetje wel staan met onze watergekoelde mitrailleurs. We hebben er denk ik 4 dagen gezeten zonder dat er een schot gelost is. Ik stond als korporaal op wacht toen er plotseling een salvo klonk vanuit een onbekende richting. De kogels floten om mijn oren, gingen rakelings langs mijn schouder en sloegen achter me in, in de loopgraaf.*

Daarna was het stil... Onze sergeant Veldman riep in paniek: "Ga kijken of de 4e sectie er nog zit!". We hebben polshoogte genomen en zagen dat het 4e niet meer ter plekke was. Sergeant Veldman besloot toen zelf maar eens te gaan kijken en richting de Grebbeberg te gaan. Ook hij kon niemand vinden en keerde weer terug. Korte tijd daarna hoorden we dat Adjudant Van Krimpen was gesneuveld op enkele meters afstand van waar wij hadden gezeten. Ook mijn dienstmaatje Jan Knecht was dodelijk getroffen, waarschijnlijk door een verdwaalde kogel of toch een gericht schot. We probeerden eerst richting Grebbeberg te trekken maar waren onthutst toen we zagen dat er mensen de lucht invlogen. Ik weet niet of het burgers waren of militairen, en ook niet hóe het gebeurde. Misschien waren er mijnen, of werd er zwaar gevuurd. In mijn ogen waren het net speelgoedpoppetjes die de lucht ingingen."

In het officiële gevechtsverslag van reserve kapitein C.W.A. Wezepoel van de Mitrailleur Compagnie van het II-19-RI vinden we de activiteiten van de secties als volgt terug: *"M.C.-II-19 R.I. was gelegerd in de Wilhelminaschool te Rhenen, alwaar zij in den nacht van 10 op 11 Mei, voor zoover de dienst het toeliet nog verbleef. Aangezien de vijandelijke artillerie geregeld vuur bracht op Rhenen en dit den volgende dag nog geregeld aanhield, achtte ik het niet verantwoord de gehele Compagnie in één groot gebouw bijeen te houden en liet ik de secties in de tegenover de school gelegen burgerwoningen in de Wilhelminastraat hun intrek nemen.*

Op 11 Mei vernielde een granaat de verbindingsgang van den commandopost van den Bataljonscommandant met mijn commandopost. In overleg met Commandant

II-19 R.I. werd daarop besloten dat ik, om geregeld met genoemden commandant in contact te blijven in zijn nieuw te zoeken commandopost zou verblijven. Deze was gelegen in de kom van Rhenen. Reeds spoedig stonden verscheidene huizen in de onmiddellijke omgeving van deze commandopost tengevolge van vijandelijk artillerievuur in brand, zodat een andere commandopost werd gezocht en gevonden op den Veenendaalscheweg naast het daar aanwezige Rusthuis. Deze commandopost werd op 12 Mei betrokken.

Op 11 Mei kwam het bericht binnen, dat de voorposten aan den Grebbeberg waren doorgebroken. De Divisiereserve kreeg als opdracht een tegenstoot te doen en te trachten het verloren terrein te herwinnen. Aangezien de M.C. uit den aard der zaak niet berekend was, en alle tirailleurcompagnieën daarentegen wel, werd besloten, dat laatstgenoemde compagnieën per rijwiel zoo spoedig mogelijk voorwaarts zouden gaan en de mitrailleurcompagnie te voet moest volgen tot aan het Hotel Grebbeberg, alwaar op nadere orders moest worden gewacht. Deze tegenstoot zou in den nacht van 11 op 12 Mei plaats vinden, doch doordat de tirailleurcompagnieën door eigen troepen, die van dezen tegenstoot niet op de hoogte waren, werden opgehouden, was het reeds licht, voordat deze ter plaatse waren en was het verrassende effect daardoor verdwenen. Het gevolg was, dat een order kwam, dat deze tegenstoot werd afgelast.

Op 12 Mei werd order gegeven, dat 1 compagnie der Divisiereserve, versterkt met 1 sectie zware mitrailleurs 8 R.I. bij den Grebbeberg zou versterken. Door Commandant II-19 R.I. werd hiervoor aangewezen 1-II-19 R.I., door mij werd de 1ste sectie onder bevel van 1e Luitenant J.M. Folmer daaraan toegevoegd. Deze sectie kwam reeds dadelijk met den vijand in aanraking, enige manschappen van die sectie kwamen mij dien avond de ongelukstijdning brengen, dat Luitenant Folmer was gesneuveld, terwijl uit de verdere mededelingen zou zijn op te maken, dat niet veel manschappen den strijd zouden hebben overleefd. Thans na afloop der vijandelijkheden blijkt het echter dat de opvolger van Luitenant Folmer, de sergeant J.S.F. v.t. Slot tot op den dag der capitulatie zich met tal van manschappen in het terrein tussen Grebbeberg en den spoorweg Rhenen - Veenendaal hebben kunnen handhaven. Zij wisten echter niets af van een capitulatie, zodat zij later toen hen van verscheidende zijden werd verklaard, dat dit het geval was, zich hebben gemeld bij de Duitse autoriteiten, die hen krijgsgevangen hebben gemaakt en hen naar Duitsland naar een gevangenkamp hebben gezonden.

Intussen werd door de overige secties der M.C. de stelling bezet en werd in afwachting van nadere bevelen van hogerhand, vuur gegeven indien zich vijand in het voorterrein vertoonde. In de onmiddellijke nabijheid hoorde men in de bomen of in het struikgewas een geluid, alsof een Duits machinegeweer werd afgeschoten, er was echter niets van den vijand te bespeuren. Al spoedig waren de manschappen er achter, dat dit niets te betekenen had, en dat dit slechts ten doel had, ieder uit zijn slaap te houden. Tot op heden is mij echter niet bekend, op welke wijze dit ratelgeluid werd teweeg gebracht, collega's die dezelfde ondervinding opdeden, konden mij daarvoor ook geen oplossing geven. Waar zich dus op 12 Mei geen feitelijke bijzonderheden in de stelling voordeden, werden wij geregeld beschoten door de vijandelijke artillerie, zodat het merendeel der manschappen niet aan rusten kon denken. In den morgen van 13 Mei kwam bij Commandant II-19 R.I. het bericht binnen, dat onze eigen infanterie hinder had van het vuur der zware mitrailleurs en

wel bij paal 25 van den spoorweg Rhenen - Veenendaal. Ik kreeg het bevel mij persoonlijk naar de 4e sectie te begeven, die dit vuur zou afgeven. Gezeten op de duo van een motorordonnans reden wij naar de opstelling van deze sectie, bij welke gelegenheid wij vanuit verscheidene huizen, die wij passeerden werden beschoten zonder resultaat. Het bleek, dat de 4e sectie nog in het geheel geen vuur had afgegeven, daar van den vijand niets gezien was, doch dat 4 M.C. op paal 25 vuur bracht. (Dit was dus de sectie van Jan Knegt!) Ik gaf daarop aan een ordonnans het bevel mee, het vuur op paal 25 te staken, zolang eigen troepen daarvan hinder ondervonden. Deze ordonnans heeft het bevel aan 4 M.C. afgegeven.

In den namiddag kwamen tal van infanteriegroepen vanuit het voorterrein in de richting van onze reserveopstelling terug, onder mededeling dat de vijand hen dicht op de hielen zat. Een ordonnans bracht het bevel, dat de Divisiereserve zich in de richting Elst terug moest trekken, waarop Commandant II-19 R.I. besloot zijn commandopost in die richting te verplaatsen. Ik verzocht aan Commandant II-19 R.I. mij in het voorterrein te mogen overtuigen, of wij werkelijk wel noodzaak waren terug te trekken, hetgeen mij werd toegestaan. Samen met den Luitenant-Adjutant Van Capelle ging ik naar de opstelling der 2e sectie, alwaar wij aankwamen juist op het ogenblik, dat 21 vijandelijke vliegtuigen een aanval op onze stelling deden. Een hevig mitrailleurvuur uit deze vliegtuigen bracht enige verwarring onder de manschappen, doch ik was in staat hen gerust te stellen.

Het bleek echter, dat deze vliegeraanval op touw was gezet om de vijandelijke troepen te kunnen doen naderen, immers werden wij kort daarop van alle zijden beschoten, in het voorterrein op ca 25 meter afstand uit onbewoonbaar verklaarde woningen, waar de vijand zich in had weten te nestelen, in den rug door vijand, die zich op de Algemene Begraafplaats had opgesteld. Het bleek toen, dat de stelling niet te houden was en gaf ik bevel zoals mij reeds bevolen was, in de richting Elst terug te trekken. Ook aan de 3e en 4e sectie gaf ik dit bevel. Deze secties trokken ordelijk met medeneming van hun stukken terug, waarbij echter een soldaat, J. Knegt, door een granaat werd gedood. In Elst verzamelde ik de 3 secties der M.C. waarbij bleek, dat de commandant der 3e sectie, de cadet-vaandrig van Goolen tengevolge van de doorgestane emoties, niet in staat was verder te gaan. Op doktersadvies werd hij per auto naar het Hospitaal te Utrecht vervoerd.”

Soldaat Dook Tonus vertelde later wat hem tijdens de meidagen was overkomen. Zijn dochter schreef: “Tijdens hevige gevechten moest hij een bericht overbrengen. Mijn vader weigerde omdat hij de situatie op dat moment te gevaarlijk vond. Er werd een carabijn op zijn hoofd gezet zodat hij gedwongen werd om de opdracht uit voeren. Zijn vriend-soldaat bood aan om met hem mee te gaan. Van te voren hadden ze de afspraak gemaakt dat als ze de kogels aan zouden horen komen ze direct zouden gaan liggen. Er werd tijdens de tocht inderdaad geschoten en de maat van mijn vader bukte te laat zodat zijn hele gezicht werd weggeslagen. Aan het eind van dit slagveld heeft mijn vader zijn eigen maten moeten begraven met ongebluste kalk.” Gelet op de specifieke verwoning, wordt aangenomen dat dit over Jan Knegt ging. Er zitten hier en daar onduidelijkheden en tegenstrijdigheden. We hebben te maken met indrukken uit het heerst van de strijd, van mannen die in doodsangst en alle zenuwen bedwingend vol met adrenaline moesten zien te overleven. Maar we kunnen de onduidelijkheden niet in overeenstemming brengen met andere getuigenissen, inclusief die van Wander Jager, die het duidelijk had

over sneuvelen bij het terugtrekken. Dook Tonus had het dus niet over Jan Knegt. Dat wordt ook bevestigd in het dagboek van korporaal R. Kampman. Ook hij schreef als ooggetuige over een sneuvelen tijdens de vlucht, oftewel een chaotische terugtrekking:

“Maandag 13 mei, 2^e Pinksterdag. De 5^e sectie wordt aangewezen om een munitie-depot aan de Veenendaalseweg te bewaken. Geen prettige opdracht, daar het terrein onder artillerievuur ligt. We leggen ons in dekking achter de zware beuken. Voor en achter ons exploderen de brisantgranaten. Na een half uurtje vinden we het welletjes en trekken we ons een paar honderd meter terug in de richting van de Koerheuvel met zijn watertoren, die ook al een paar voltreffers heeft gekregen. In de Beukenlaan worden we verrast door eigen artillerievuur, de granaten kraken op een meter boven onze hoofden door het geboomte. Dan komt er ook nog mitrailleurvuur uit de richting van Rhenen bij, zoals later zal blijken, ook door eigen troepen afgegeven. Zij, die ons bestoken, verkeren in de mening dat we Duitsers zijn. Allen raken in paniek, en een chaotische toestand is het gevolg we sluiten ons aan bij een groep huzaren, die op de vlucht zijn geslagen. Bij een artillerieopstelling gekomen wordt tegengesproken dat de Duitsers reeds in Rhenen zouden zijn, zoals we stellig dachten, en men raadt ons aan naar onze stellingen terug te gaan. We doen dat en komen terecht bij de 4^e sectie. (Noot: dat is de sectie van Jan Knegt! Jan is inmiddels verplaatst.)

Ik ben nauwelijks in een ondergrondse schuilplaats, als er een aanval op onze stelling wordt gedaan door vliegtuigen, die een dozijn bommen laten vallen. De groeps-schuilplaats wordt bij iedere bominslag door elkaar geschud, het zand valt tussen de kieren van de plankenzoldering door, die het gelukkig niet begeeft. Later blijkt dat de bommen op enkele meters afstand achter de stellingen zijn gevallen. We hebben dus geweldig geluk gehad. Na deze aanval, die de leiding blijkbaar de doorslag heeft gegeven, komt de order dat we op eigen gelegenheid terug moeten trekken. Van enige leiding, behalve dan van onze onderofficieren, en een vaandrig, heb ik, persoonlijk althans, niets gemerkt. Luitenant Folmer was gesneuveld, kapitein Wezepoel zat met Groot-majoor Van Apeldoorn waarschijnlijk veilig in de bataljons-commandopost te Rhenen. Sergeant-majoor Evers, waaraan we gedurende de mobilisatie toch wel een en ander te danken hadden, liet zich enkele dagen vóór de 10^e mei afkeuren en ging naar huis. Ook hij bleek later NSB'er te zijn. De andere vaandrig werd hysterisch, met hem was niets meer te beginnen.

Wanneer de laatsten de stelling verlaten, explodeert vlak bij de uitgang een granaat en verbrijzelt het hoofd van soldaat Knegt en raakt soldaat Smelt gewond, die tot Amerongen op een mitrailleurkar wordt meegenomen. Het terugtrekken ontaardt in een massavlucht. Overal langs de wegen liggen weggeworpen uitrustingsstukken, munitie, achtergelaten stukken geschut en andere wapens. Weer doen allerlei geruchten de verwarring toenemen. Zo wordt aangeraden het wapenschildje met de Nederlandse leeuw op de voorzijde van de helm te verwijderen, omdat dit het afketsen van kogels zou verhinderen. Dus allen, die dit geloven, doen dit met pionierschap of bajonet. Het vrijgekomen blanke metaal moet met modder worden besmeerd om niet een duidelijk mikpunt voor de vijand te worden. Ik doe niet mee aan deze onzinnige maatregel.” Jan stierf voordat het gerucht bij zijn eenheid kwam. Hij had tot het eind toe de Nederlandse leeuw op zijn helm.

Naar men later Jan Knegts nabestaanden vertelde, werd hij gevonden met zijn bijbeltje op de meegenomen munitiekist. In het verhaal werd gesuggereerd dat hij in zijn laatste aardse ogenblikken troost had gezocht in zijn bijbeltje. Wander Jager geloofde daar helemaal niks van. Toen Wander ter plekke inlichtingen inwon, werd hem verteld dat Jan Knegt zijn halve hoofd miste. Jan moet op slag dood zijn geweest, daar was Wander van overtuigd. Dat hield in dat hij niet of nauwelijks geleden heeft. Dat er dan toch zijn bijbeltje op de munitiekist gevonden werd, kan ook een andere reden hebben. Iemand kan zijn zakken doorzocht hebben. Misschien gewoon met goede bedoelingen, bijvoorbeeld omdat die persoon op zoek was naar identiteitspapieren. Niet ver van de plaats waar Jan Knegt stierf, stond een boerderij.

De boer vond Jan om 21.00 uur en begroef hem ter plekke, in een eenvoudig veldgraf, waar hij een houten kruis op zette. Later werd Jan's lichaam overgebracht naar het ereveld dat op de Grebbeberg aangelegd werd. In een rapport van Sellies en Verhoeven over gevonden gesneuvelde soldaten, vinden we de vermelding over Jan Knegt en anderen: *"Op 18 mei 1940 gevonden in het bos noord van Ouwehand's Dierenpark, tussen de Heimersteinselaan en de Levendaalseweg."* Een andere notitie van Sellies en Verhoeven zegt dat Jan Knegt en dienstplichtig soldaat G.J.A. Keizer van het 1-II-19 RI *"sneuvelden op 13 mei 1940 in het bos plm. 20 meter west van het bospad dat tussen de noordingang van de dierentuin naar de Bataljonscommandopost van II-8-RI loopt. Werden daar op 18 mei 1940 gevonden. Op dezelfde dag begraven in het 6° Hollandse graf."* Jans lichaam werd overgebracht naar een rustplaats in rij 6, graf no. 16, op het ereveld op de Grebbeberg.

Wander Jager wist sommige details nog heel goed. Tegelijkertijd vertelde hij diverse malen over de dood van zijn jeugdvriend, zonder de exacte locatie aan te geven. Volgens wat Wander vertelde, stierf Jan tijdens het terugtrekken uit de linie op de westzijde van het spoor, waar hij voordien ook al dagen lag. Was Wander ontgaan dat Jan was verplaatst? Of was de combinatie van de aanval, de Stuka's, de artilleriebeschietingen en de dood van zijn jeugdvriend zo'n traumatische mix, dat er hele stukken van zijn geheugen werden gewist, of informatie werd weggestopt omdat het te bedreigend was? Oorlog doet rare dingen met mensen. Wat Wander ook nog was bijgebleven: het dramatische moment dat hij hoorde dat zijn jeugdvriend was gesneuveld. Hij was toen zelf al naar een veiliger plek vertrokken, met zijn sectie. Hij wilde terug, een groenland over, ondanks het gevaar van het open veld, om de getroffen Jan op te halen. Hij kreeg te horen dat het geen enkele zin meer had. Jan was zo zwaar gewond dat hij daar zijn leven niet meer voor op het spel moest zetten. Het was zinloos.

Nadat er eerst een door de familie geplaatst gedenkteken op het graf gestaan had, werd er later door de Oorlogsgravenstichting een zerk geplaatst van het type dat standaard is voor het hele ereveld. Jan's vrouw bleef achter met een zoontje van negen maanden. Jan's ouders bleven zitten met een moeilijke vraag. Een vraag waar Wander Jager uiteindelijk mee geconfronteerd werd, tijdens de bezoeken die hij bleef brengen aan de ouders van zijn jeugdvriend. Vader Knegt vroeg op een gegeven moment: 'Wauromme bin ie wel weer ekomen en oonze Jan niet?' Wander was er kapot van. Het bleef zijn hele leven aan hem knagen..... de pijn kwam weer boven toen hij mij zijn herinneringen voorlegde. Ze moesten eruit, die herinneringen en er was verder niemand geïnteresseerd in deze dingen. Hij kon zijn hart luchten.